

På liv og død

Lars J. Vatten

På liv og død: forebygging av livstruende sykdommer: et livsløpsperspektiv

Bergen: Fagbokforlaget, 2020

195 s.

ISBN 9788245035216

Michael 2021; 18: 497–8.

I denne boka setter Lars Vatten søkelyset på de største sykdomsgruppene i befolkningen: hjerte- og karlidelsene, diabetes og kreftsykdommene. På snaue 200 sider og i åtte kapitler beskrives risikofaktorene for å utvikle disse sykdommene, som er de hyppigste årsakene til død i vår del av verden.

Hvert kapittel er utstyrt med egne referanser. Teksten ledsages av en del grafer, tabeller og figurer som ledd i en tydelig målbevisst skoloring i epidemiologiske metoder og problemstillinger. Han er innovent eksperimentell forskning versus problemene med mangelen på longitudinelle persondata og mangelen på registrering innen epidemiologi. Bakerst i boka finnes en forklarende ordliste. Dette bærer alt i alt bud om bokas forventede leserkrets, allmennheten, det vil si legfolk på det medisinske området.

Han er innovent eksperimentell forskning versus problemene med mangelen på longitudinelle persondata og mangelen på registrering innen epidemiologi. Bakerst i boka finnes en forklarende ordliste. Dette bærer alt i alt bud om bokas forventede leserkrets, allmennheten, det vil si legfolk på det medisinske området.

Teksten inneholder flere pasienthistorier, inklusive forfatterens egen, noe som også bidrar til tilgjengeligheten. Vatten er lege, epidemiolog og professor og har lang erfaring med formidling i medisinske forskningstidskrifter. Han er også vant med mer popularisert formidling og skriver i et lett forståelig språk. Hans hovedanliggende er at når disse alvorlige sykdommene viser seg klinisk, ved symptomer, har de hatt sitt startpunkt kanskje

allerede i fosterlivet og utviklet seg gjennom mange tiår hos det voksende individ grunnet en kombinasjon av genetiske predisposisjoner og ytre påvirkninger som ernæring såvel intrauterint som gjennom oppvekst og voksen alder, påvirkning fra hormoner, inntak av skadelige stoffer som røyk og alkohol og så videre.

Det han ønsker for fremtidig forskning er å identifisere utviklingsstadiene mens de fortsatt er reversible, det vil si før irreversibel «sykdom som dreper», som han kaller det, er et faktum. Han skriver selv at dette er en besettelse hos ham. Det tidsperspektivet i sykdomsforståelsen som gjennomsyrer boka, kan sikkert tjene som en øyeåpner for den vitebegjærlige, medisinsk lite opplyste del av befolkningen. Forfatteren viser hele veien et lidenskapelig engasjement for hele det kompleks som er beskrevet ovenfor. Åreforkalkningens utvikling beskrives gjentatte ganger, oppgittheten over kvinners røykevaner likeså. Han gir også et personlig syn på mediedebattene om screening og andre sterke motsetninger mellom fagmiljøene.

Man forstår fra første side av at dette skal være en annerledes fagbok. Tittelen *På liv og død* og opptattheten av dødsperspektivet når sykdommene viser seg klinisk, kan vanskelig oppfattes som annet enn dramatiske uttrykk for forfatterens egne eksistensielle plattform, en personlig manifestasjon eller et faglig testamente. Men kanskje vil leseren bli både redd og pessimistisk, når så lite av dagens terapeutiske nyvinninger formidles. Når det er sagt, er det forfriskende med kombinasjonen av fagkunnskap og så mange personlige passasjer som boka byr på.

Frøydis Langmark
froydis.langmark@gmail.com

Frøydis Langmark er spesialist i patologi og tidligere direktør i Kreftregisteret.